
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2018 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2018 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: niewielkie zaostrzenie kryteriów w segmencie kredytów dla MSP; złagodzenie niektórych warunków polityki kredytowej: obniżenie pozaodsetkowych kosztów kredytu, zmniejszenie wymagań dotyczących zabezpieczeń oraz zwiększenie maksymalnej kwoty kredytu.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2018 r.: zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów dla MSP oraz niewielki wzrost popytu zgłaszanego przez MSP.

Główny wpływ na politykę kredytową banków miała przewidywana sytuacja w gospodarce realnej, w wybranych branżach oraz sytuacja finansowa największych kredytobiorców.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów przez pojedyncze banki; zaostrzenie niektórych warunków polityki kredytowej, tj. dotyczących udziału własnego kredytobiorcy, posiadanych zabezpieczeń oraz marży kredytowej.

Popyt na kredyt: istotny wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2018 r.: niewielkie złagodzenie polityki kredytowej oraz spadek popytu.

W II kwartale 2018 r. istotny wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe zaobserwowany przez banki był wynikiem przewidywań co do sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz zmiany sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: złagodzenie kryteriów udzielania kredytów; nieznaczne złagodzenie niektórych warunków polityki kredytowej: zwiększenie maksymalnej kwoty kredytu, wydłużenie maksymalnego okresu kredytowania oraz obniżenie marży kredytowej.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2018 r.: łagodzenie polityki kredytowej przez pojedyncze banki, niewielki wzrost popytu.

Od początku 2017 r. presja konkurencyjna jest istotnym czynnikiem wpływającym na złagodzenie polityki kredytowej przez banki. Trzeci kwartał z rzędu sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych przyczyniła się do wzrostu popytu.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku lipca 2018 r. wśród 27 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 89%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

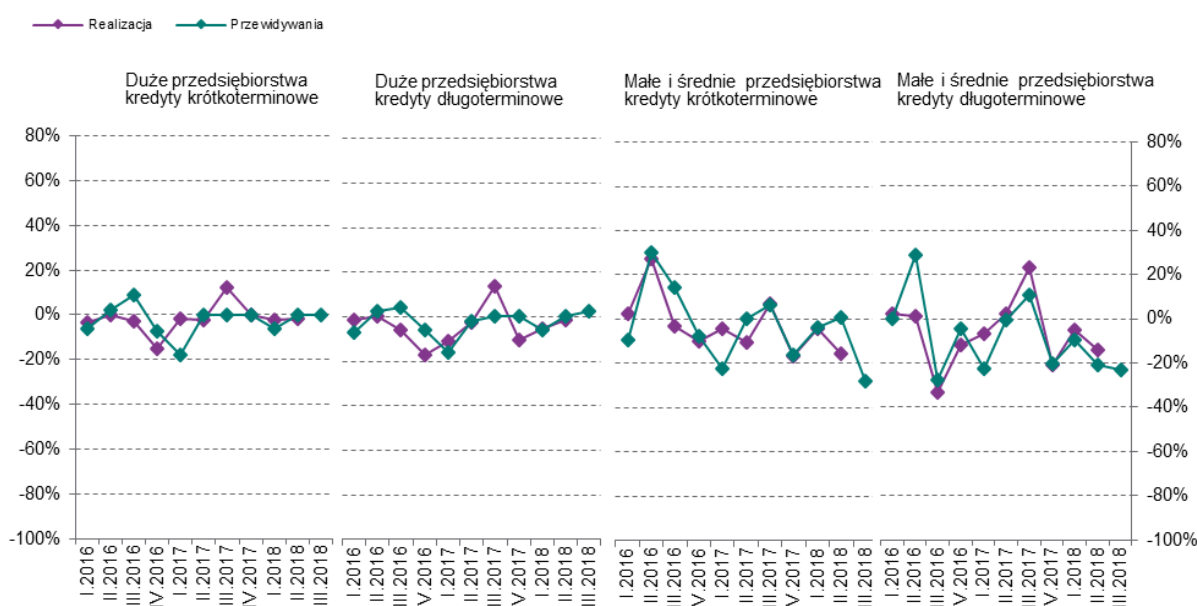
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby, oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt, odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2018 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2018 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W II kwartale 2018 r. ankietowane banki w niewielkim stopniu zaostrzyły kryteria udzielania kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Natomiast kryteria udzielania kredytów dla dużych przedsiębiorstw szósty kwartał z kolei nie zmieniły się istotnie.

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

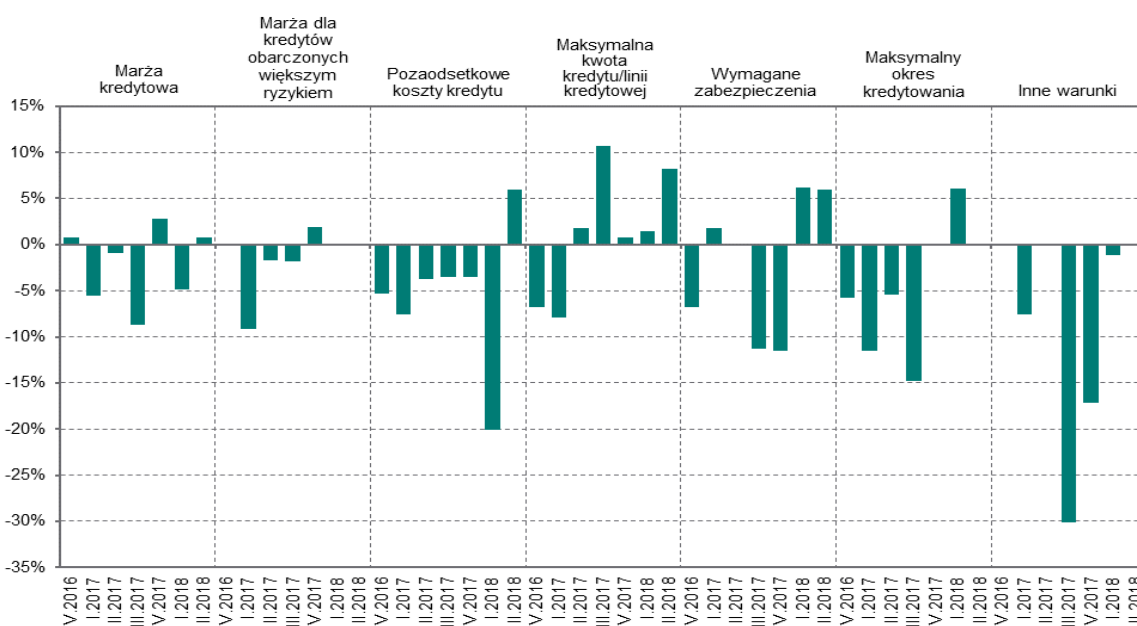
Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Pojedyncze banki złagodziły niektóre warunki przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw. Zmniejszyły one wymagania dotyczące posiadanych zabezpieczeń, obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu oraz zwiększyły maksymalną kwotę kredytu (procent netto odpowiednio około 6%, 6% oraz 8%, zob. wykres 2). Pozostałe warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły się istotnie.

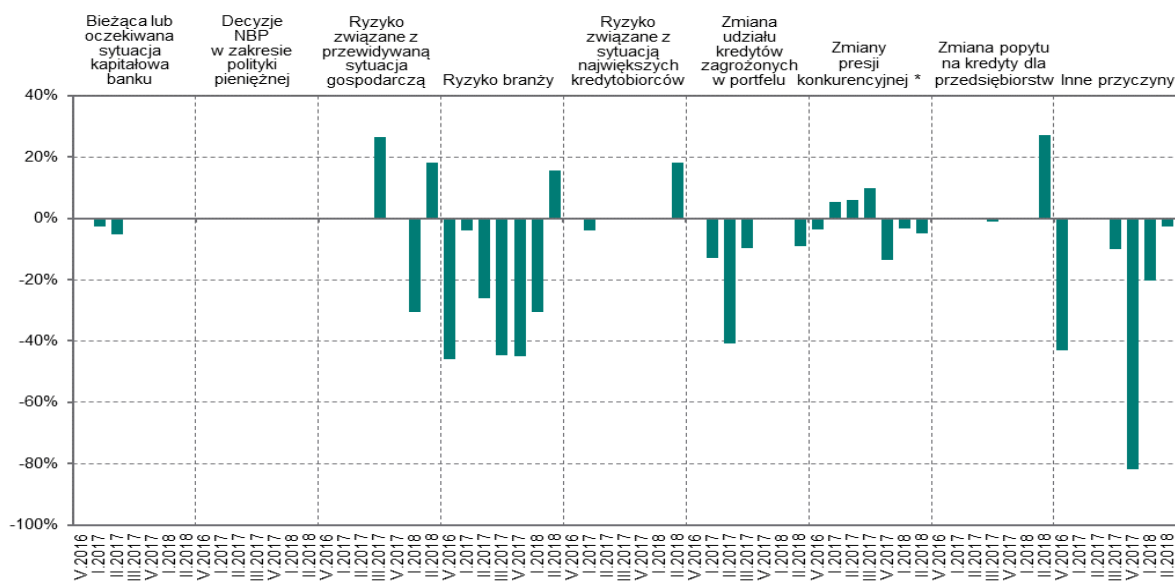
Banki, które złagodziły politykę kredytową w II kwartale 2018 r., uzasadniały to głównie zmianą popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa, przewidywaną sytuacją gospodarczą, spadkiem ryzyka związanego z kredytowaniem podmiotów z niektórych branż oraz lepszą sytuacją finansową największych kredytobiorców (procent netto odpowiednio około 27%, 18%, 18% oraz 16%, zob. wykres 3).

Czynnikami uzasadniającymi zaostrzenie polityki kredytowej były z kolei: jakość portfela kredytowego i presja konkurencyjna.

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

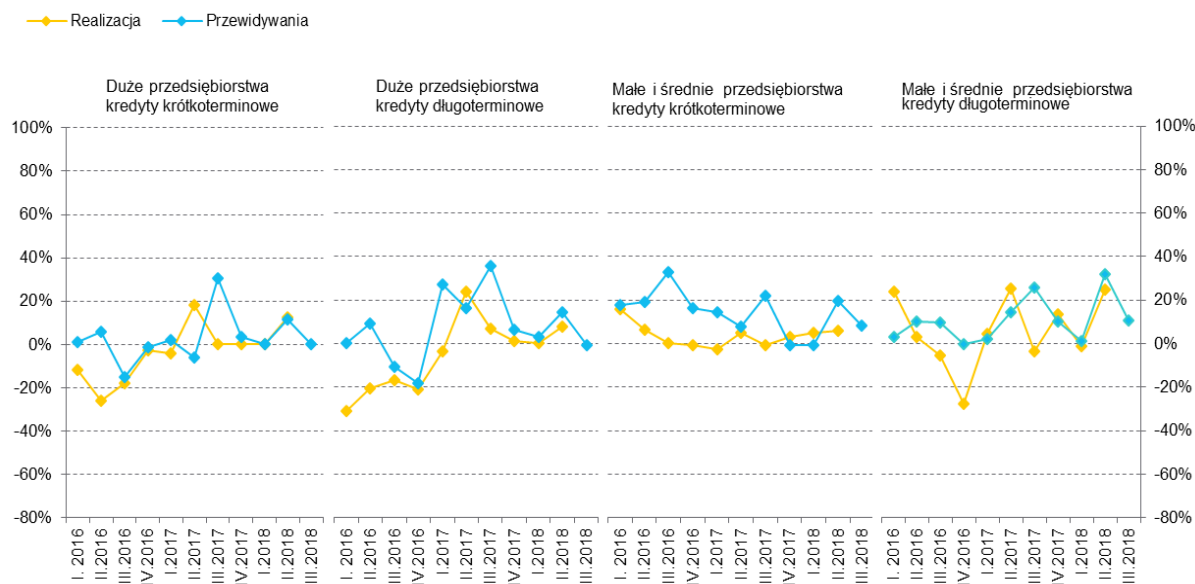
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W II kwartale 2018 r. popyt na kredyt zgłaszany przez przedsiębiorstwa nieznacznie się zwiększył (zob. wykres 4). Największy wzrost popytu można było zaobserwować w segmencie kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

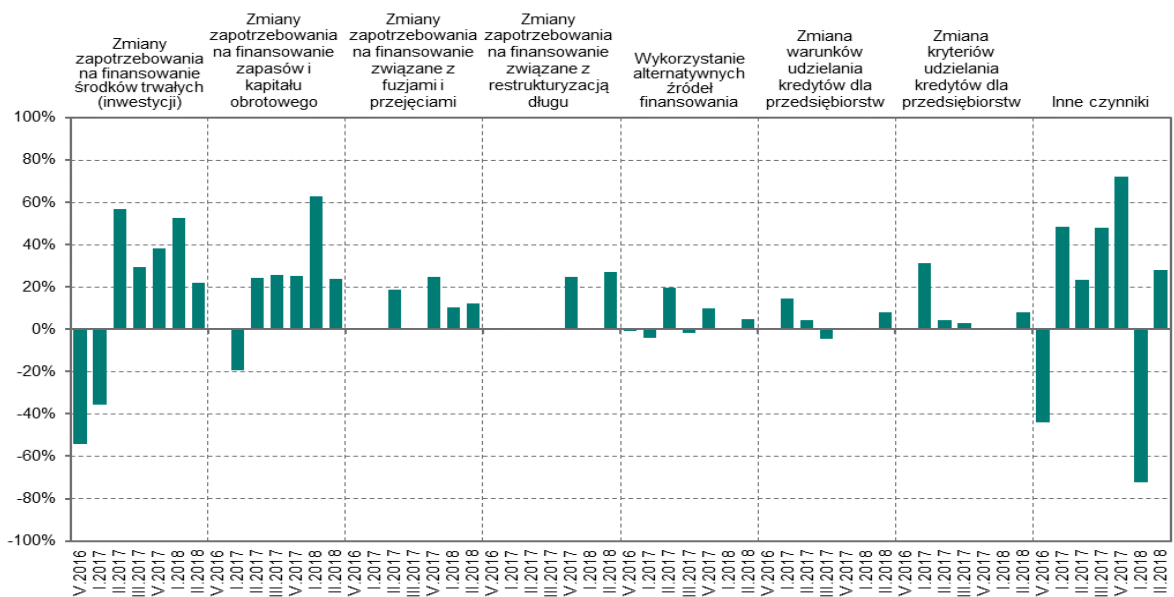
Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go głównie wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego, większym zapotrzebowaniem na finansowanie inwestycji oraz większym zapotrzebowaniem na finansowanie związane z restrukturyzacją długu (procent netto odpowiednio około 24%, 22% oraz 27%, zob. wykres 5). Ponadto w opinii niektórych banków do wzrostu popytu przyczyniły się również czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. możliwość skorzystania ze środków unijnych (procent netto około 28%).

Na III kwartał 2018 r. banki przewidują zaostrenie polityki kredytowej w segmencie kredytów krótkoterminowych i długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto odpowiednio około -28 oraz -23%, zob. wykres 1) oraz oczekują nieznacznej zmiany popytu zgłaszanego przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

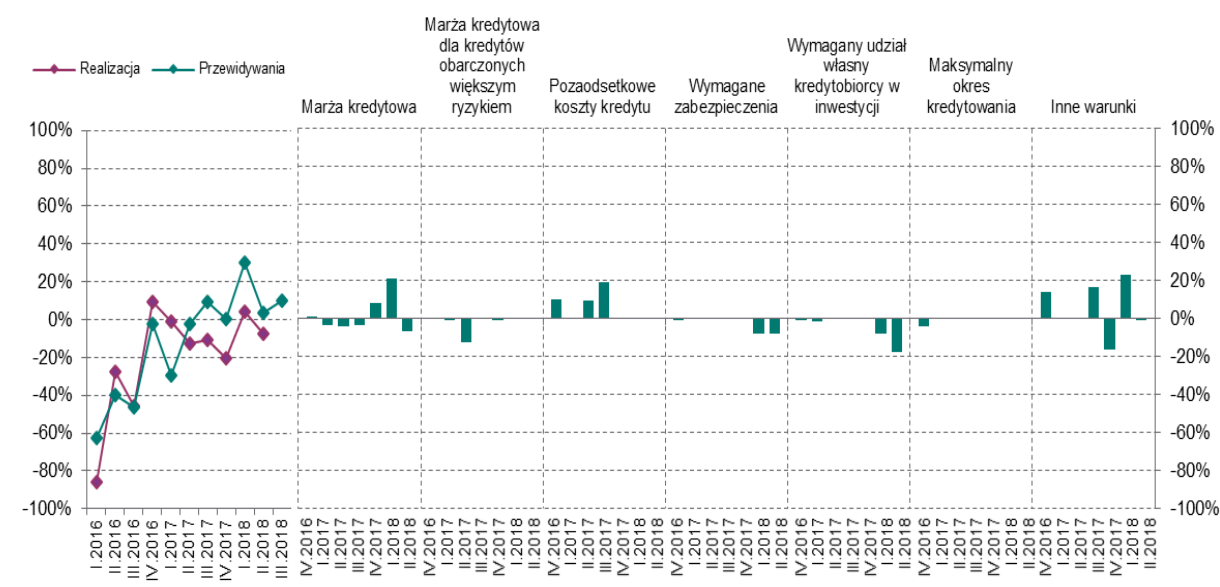
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

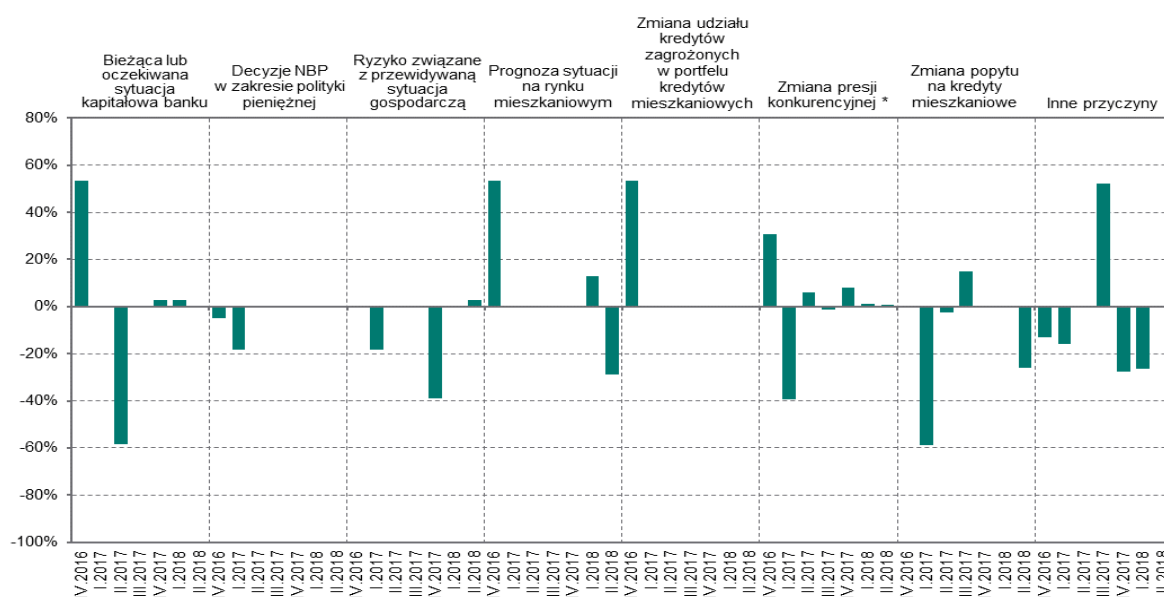
W II kwartale 2018 r. pojedyncze banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto około -7%, zob. wykres 6). W niewielkim stopniu zaostrzyły też wymagania dotyczące udziału własnego kredytobiorcy i posiadanych zabezpieczeń oraz podniosły marżę kredytową (procent netto odpowiednio około -17%, -8% oraz -6% zob. wykres 6).

W opinii ankietowanych podmiotów do zmiany polityki kredytowej przyczyniła się głównie prognoza sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto odpowiednio około -29% oraz -26%, zob. wykres 7).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

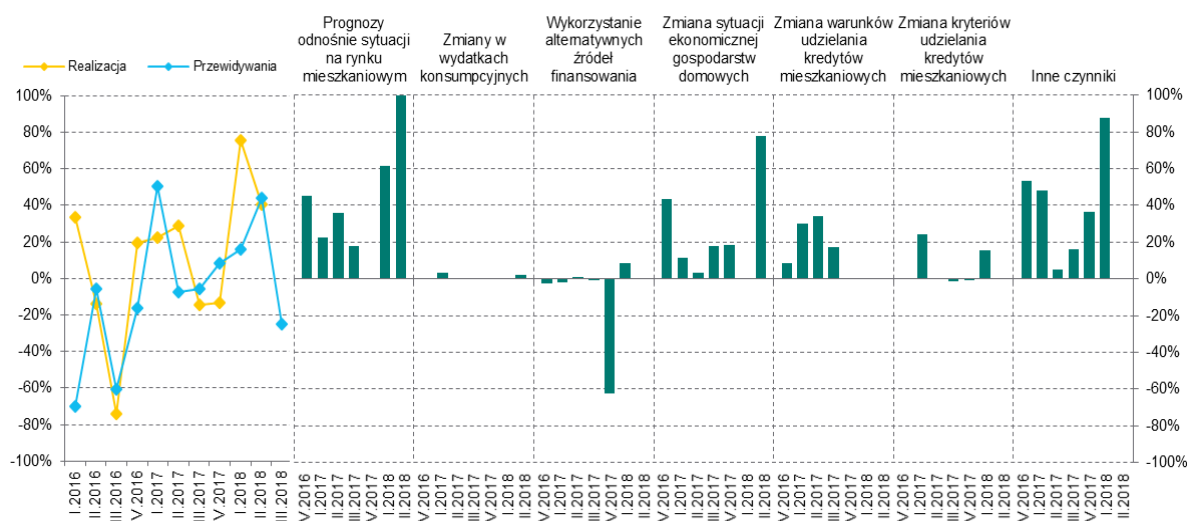
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W II kwartale 2018 r., drugi raz z rzędu, banki zaobserwowały istotny wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około 40%, zob. wykres 8). W opinii ankietowanych instytucji do wzrostu popytu przyczyniły się głównie prognozy odnośnie do sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz zmiana sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (procent netto odpowiednio około 100% oraz 78%, zob. wykres 8).

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

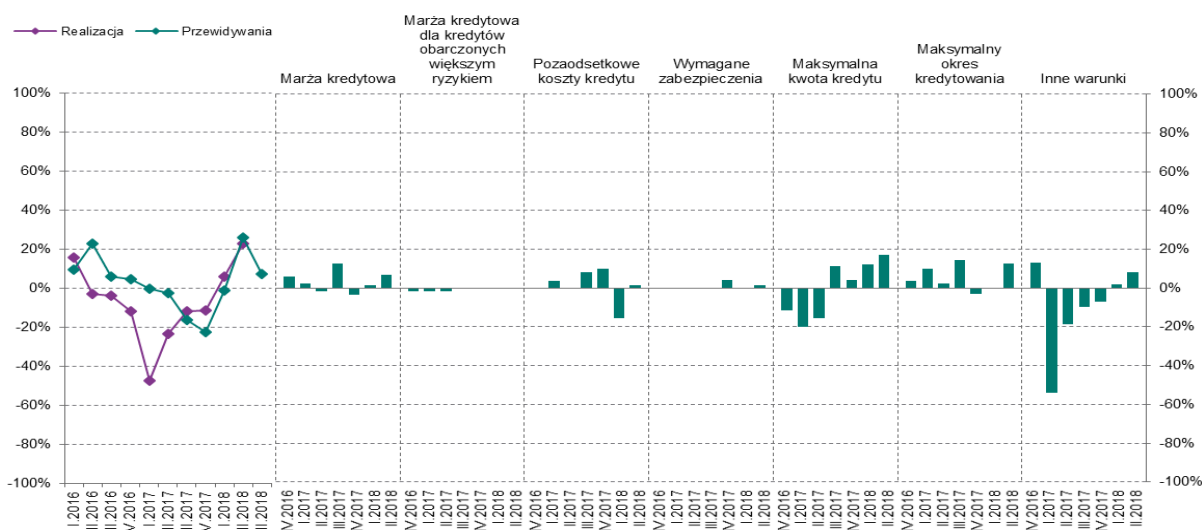
Na III kwartał 2018 r. banki przewidują niewielkie złagodzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych (procent netto około 10%, zob. wykres 6) oraz oczekują spadku popytu (procent netto około -25%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

W II kwartale 2018 r. banki złagodziły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto około 23%, zob. wykres 9).

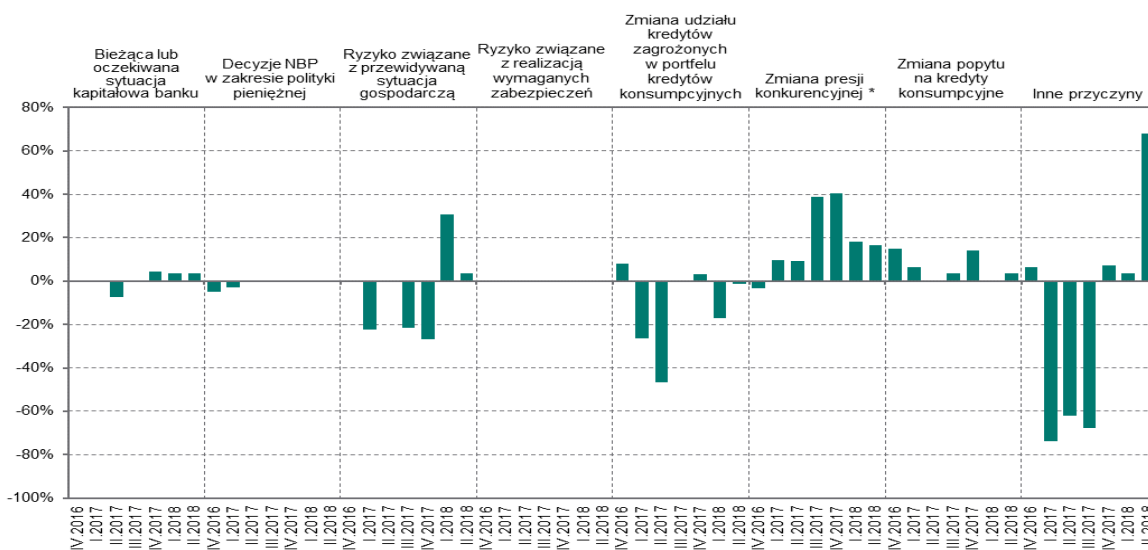
Jednocześnie w II kwartale 2018 r. ankietowane banki nieznacznie złagodziły niektóre warunki udzielania kredytów: zwiększyły maksymalną dostępną kwotę kredytu, wydłużyły maksymalny okres kredytowania oraz obniżyły marżę kredytową (procent netto odpowiednio około 17%, 13% oraz 7%, zob. wykres 9). Pozostałe warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych nie zmieniły się istotnie.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

W opinii banków, które złagodziły politykę kredytową w segmencie kredytów konsumpcyjnych, przyczyniła się do tego przede wszystkim presja konkurencyjna, głównie ze strony innych banków (procent netto około 16%, zob. wykres 10).

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

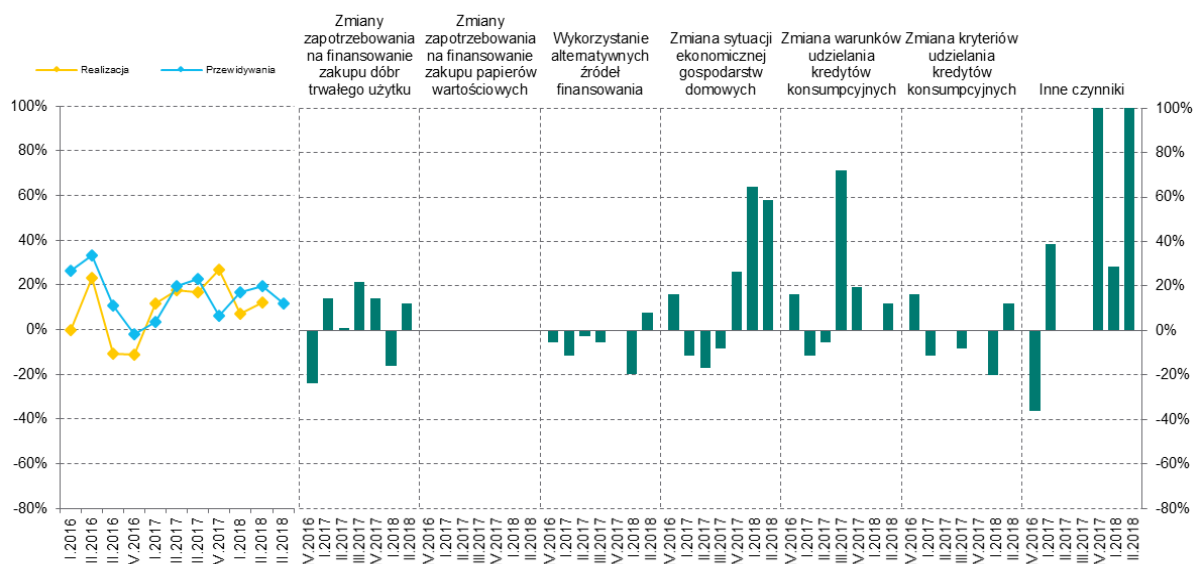
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W II kwartale 2018 r. banki zaobserwowały niewielki wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne (procent netto około 12%, zob. wykres 11).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

Podobnie jak we wcześniejszej edycji ankiety, do głównych przyczyn wzrostu popytu banki zaliczyły zmianę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych oraz czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. wprowadzenie oferty promocyjnej (procent netto odpowiednio około 59% oraz 100%, zob. wykres 11). Według ankietowanych banków do wzrostu popytu przyczynił się również wzrost zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku oraz zmiana kryteriów i warunków udzielania kredytów (procent netto odpowiednio około 12%, 12% oraz 12%, zob. wykres 11).

Na III kwartał 2018 r. pojedyncze banki przewidują łagodzenie polityki kredytowej (procent netto około 7%, zob. wykres 9) **oraz niewielki wzrost popytu** (procent netto około 12%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 27 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

